

1. Kes on see Šveitsi matemaatik ja füüsik (eluaastad 1728–1777), kelle loodud konformses koonilises projektsioonis (L-EST) on koostatud Eesti põhikaart ja kelle nimega ristkoordinaate kasutatakse geodeetide poolt isegi sagedamini kui geograafilist põhjalaiust ja idapikkust?

2. Selle USA osariigi 15 maakonnast viis kannab seal elavate indiaanihõimude nimesid – Navajo, Apache, Maricopa, Mohave ja Yavapai. Selles osariigis elab suurim arv põliselanikke ning Apache'i maakonnas elab USA suurim % põliselanike – 73 %. Osariigist on pärit presidendikandidaadid Barry Goldwater ja John McCain ning arhitekt Frank Lloyd Wright. Mis osariik?

3. Mis on nende ühisnimetaja:

- 1) jaapanlaste endanimetus, et eristada end teistest Jaapani saarte põlisasukatest nagu ainud või okinawalased;
- 2) Jaapani ajaloo periood 250–710, millal pealinn oli Naras ja võimul oli klann;
- 3) - e, jaapani maalikunsti klassikaline stiil;
- 4) - damashii, nn. "jaapani vaim või hing" (analoog soome sisule)

4. Tallinna ühes 0,8 km² suuruses asumis ei ela ühtegi inimest, kuigi inimtühjaks ei saa teda kuidagi nimetada. Selle nime sai ta alles 1863. aastal. Mis asumist on jutt?

5. Mis ansambel esitab seda tuntud lugu?

6. USA on lennukiehituses maailma juhtiv riik, kuid hiljuti ostis ta 24 kergest propeller-mootoriga ründelennukit 314 Super Tucano (või A 29 USA lennuväes) välismaalt. Mis firmalt ta need ostis (riik 1 punkt)? Ka "Estonian Air"-il on olnud sellest riigist pärit lennukeid.

7. Milleks kasutatakse Nanseni pudelit (rohkem tuntud batomeetri nime all)?

8. See on kulumiskindel pörandakate põhineb 100% looduslikul toorainel: sideaineks linaseemneõli segatuna loodusliku vaiguga, täiteaineks puidutolm, lubjakivipulber ja korgipuru. Selle leiutas 1863. a inglase Frederik Walton. Mis ?

9. Termin IoT formuleeris 1999 Kevin Ashton. Selle terminiga on veel tihedalt seotud termin M2M. Kuidas see IoT oleks eesti keeles?

10. 1933. a leiutas Jevgeni Tšertovski CH-1, mida toimunud õnnetuse tõttu ei saanudki sihtotstarbel kasutada. Küll aga sai taoliste esemete üldnimeks tema pandud sõna ja ka leiutis ise sai enam kui paarikümne aasta pärast uute eeskujuks. Mille ta leiutas?

2. mai 2015, Paide

11. Kellele on pühendatud see mälestusmärk ja mis linnas see asub? Tema asutatud firma kuulsaim toode oli 2014. aasta Bocus d`Ori võistlustöö teema.

12. 2014. a. sai Pritzkeri preemia Shigeru Ban. Ta on paistnud eriti silma oma töödes (näiteks Jaapani Expo 2000 paviljon, Kobe elamud ja Cardboardii kirik) kasutatava ehitusmaterjali tõttu. Mis materjal teeb Bani tööd eriliseks teiste arhitektide omadega võrreldes?

13. Kinokunstis on alates 1946. aastast kasutusel termin "*film noir*". Mis maa filmide kohta on seda terminit valdavalt kasutatud ja millest taoline nimi?

14. Üks tuntuimaid poola meloodiaid on "Oginski polonees". Ka Poola hümnil "Jeszcze Polska nie zginęła" on ametlik nimetus taoline – perekonnanimi + tants. Nimetage need kaks.

15. Kes on see aastal 1954 tulevases taliolümpialinnas sündinud filmirezhissöör? Ta on kaks korda võitnud Cannes'is Kuldses Palmioksa, võttis aastal 2005 endale ristimisel nimeks Nemanja ja organiseerib alates aastast 2008 Küstendorfi (pildil) filmifestivali.

16. Nimetage Eesti ainus rähniline (*Jynx torquilla*), mis ei kuulu rähnide (*Picinae*) hulka. Erinevalt teistest rähniliistest on ta rändlind, ei saa ronida puutüvel ja nõrga noka tõttu ei tao puud. Rahvasuus on teda siiski muude nimetuste seas kutsutud ka kahjurähniks.

17. Inimesele kõige ohtlikumad loomariigi esindajad Austraalias on mürgised meduusid, kuid surma-juhtude arvult aastas (5...6) on nendega võrdne või isegi ohtlikum veel üks loomariigi esindaja, kes ei ole Austraalia põlisfauna esindaja. Kes (kõikvõimalikud algloomad ja viirused ei tule siin arvesse)?

18. Cimarron Lõuna-Ameerikas, brumbee Austraalias, camargue Lõuna-Prantsusmaal. Nimetage nende kolme tuntuim sugulane ja kus teda esineb.

19. Seda ainet toodetakse pistaatsia (*Pistacia lentiscus*) vaigust. Teda nimetatakse araabia või jeemeni vaiguks, eriti tuntud on Hiose saarel toodetu. Vaiku kasutatakse nii vürtsi kui ka maiustusena, kasutatud ka närmiskummi eelkäijana. Meil tuntakse sarnase nime alla hoopis teist, sugugi mitte isuäratavat toodet. Mis ainek on jutt?

20. Juhan Aare skandaalse filmi nimi on "Eesti kuld kala". Selle nime all mõeldakse filmis üht täiesti konkreetset kalaliiki (*Barbatula barbatula*). Millist?

21. Miks ei esine ekvaatori ümbruse laiuskraadidel (5° põhjalaiuse ja 5° lõunalaiuse vahemikus) reeglina tsükloneid ega antitsükloneid?

22. Kes oli see tuntud keeleteadlane – sündis Radzyminis, asutas Kaasani lingvistikakooli, 1883-1893 oli õppejõud Tartu ülikoolis, 1919-1929 professor Varssavi ülikoolis. Eesnimed Jan Niecisław Ignacy. Tegi keeleteaduses revolutsiooni, pöörates tähelepanu kirjalike allikate kõrval ka kõnekeelele ja murretele. Täiendas Dali vene keele sõnaraamatut sealt puuduvate sõnadega, sh söimusõnadega.

23. Mis on süsiniku järel kõvaduselt järgmine keemiline aine või ühend?

24. USA antropoloogi Horace Mitchell Mineri artikkel "Akireema rahva keharituaalid" on ajakirja American Anthropologist" kõige enam taasavaldatud ja allalaetud tekst. Kus elab akireema rahvas? Riigi eest 2 p., mandri eest 1 p.

25. Teda peetakse tänapäeva bioloogia üheks vihatuimaks kujuk. DNA molekuli kaksikspiraalse kuju avastaja James Watson on teda nimetanud Darthks. Oma firma Citera Genomics õnnestus tal dešifreerida inimese genoom enne rahvusvahelise korporatsiooni teadlasi ja ta tahtis selle ka patenteerida. Vaid rahvusvaheline surve sundis teda selle avaldama. Praegu tegeleb ta eetiliselt väga küsitava kunstliku pärilikkusmaterjaliga organismi loomisega. Kes on see teadlane?

26. 1940. a sai maailma esimeseks valitud naisriigipeaks Hertek Antšimaa-Toka. Mis riigi riigipea ta oli?

27. Millise kaasaja rahva sugulashõim oli XIII saj. mongolite poolt Ungarisse törjutud jassid, kelle nime kannab Jász-Nagykun-Szolnoki komitaat Ungaris (keskus Jaszag) ja lasi linn Rumeenias? Nad assimileerusid paari sajandi jooksul, kuid säilitasid teatud autonoomia Austria-Ungaris 1876. aastani.

28. Mis ametit pidasid Venno ja Wolquin? Nimekiri on täielik.

29. Milline riigipea on valitsenud kõige kauem mõnda praegu Eestile kuuluvat ala ja milline riigipea kogu Eesti ala?

30. Kuuldud lugu oli üks Franco-järgse noorte kultuurivoolu sümboleid (kuigi see ansambel ise tegutses juba varem). Nimetage ansambel. Vihjeks see, et ansambli nimes on sees ansambli mängivate vendade perekonnanimi

31. Westminster – Suurbritannia, Kreml – Venemaa, Toompea – Eesti, Holyrood – ?

32. Seoses vajadusega viia oma seadusandlus vastavusse Euroopa Inimõiguste Konventsiooniga tühistati ühel Euroopa saarel feodaalkord – kaotati maaomaniku poolne otsene maksustamine, vasallide-süserääni süsteem, kehtestati saare omavalitsusorganite valimine jmt. Mis saar see oli ja kus riigis?

33. 2011. a aprillis toimusid ühes riigis presidendivalimised, kus lõppvoorus võistlesid kaks mongoliid-sesse rassi kuuluvat isikut – Ollanta Humala (kes võitis) ja Keiko Fujimori. Mis riigi presidendiks sai Humala?

34. 2007. a lasid kõik tollased eurotsooni riigid ühe sündmuse 50. aastapäeva tähistamiseks välja 2-eurolise mälestusmündi. Mis sündmus see oli?

35. Nimetage ansambel ja selle solist. Ansambli mängivad kitarri Jaan Sööt ja Kiur Aarma, klahvpille Ardo Ran Varres ning laulusõnade autor on Kristiina Ehin ning Andra Teede.

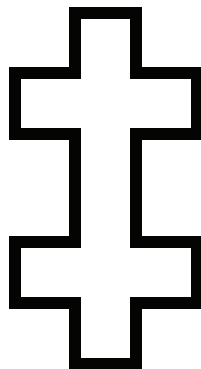
36. Kuidas nimetatakse Sise-Aasia stepirahvaste iidse islami ja budhismi eelse usu ainujumalat? Seda usundit esineb senini Siberi rahvaste (tuvalased, jakuudid, hakassid, burjaadid) ja mongolite seas ja nagu taarausku meil, on ta ka taastumas kasahhide ja kirgiiside juures

37. Hinduismis peetakse teda mõnikord Višnu 9. avatariks. Ristiusu pühaku Josafaati kuju on väidetavalt loodud tema eeskujul. Prohvetiks peetakse teda ka islami Ahmadiyya voolus, bahaismis ja Cao Dai usus Vietnamis. Kes on see reaalselt eksisteerinud isik?

38. Esimeseks eesti soost õigeusu piiskopiks sai 1917 Pavel Kulbusch (isa Platon). Peale 1944. a metrooliit Aleksandri põgenemist Eestist on Eesti õigeusu kirikute juhiks olnud (aastail 1950-1955) vaid üks eestlane, kes oli hiljem ka Luga piiskop ja Vilniuse ning Leedu ülempiiskop. Kes?

39. 1979. novembril sai kogu maailmas kuulsaks Juhayman al-Qtaibi. Mida ta selleks tegi?

40. Kuidas nimetatakse seda risti?

41. Kuidas nimetatakse 1988. a lõpul Tartus tekkinud kirjandusrühmitust, kuhu kuulusid S. Kivisildnik, K. M. Sinijärv, J. Ehvest, Kauksi Ülle ja V. Ränik?

42. Tammsaarel on romaan "Ma armastasin sakslast", Heino Kiigel "Mind armastas jaapanlanna". Kes on romaanide "Ma armastasin venelast" ja "Ma armastasin rootslast ehk Solleftea suvi" autorid?

43. Kes on ainus kaks korda Goncourt'i (kirjandus)auhinna võitnud kirjanik (seda on ta teinud küll erinevate pseudonüümide all)? 1914–1980 elanud kirjanik oli vene-juudi päritolu ja eesti keeles on temalt ilmunud 1986 "Elu on alles ees" ja 1993 "Taevatähtede sööjad. Ameerika komöödia". Tema raamatu põhjal tehtud film "Madame Rosa" sai 1977 parima võõrkeelse filmi "Oscari".

44. Bosnia ja Hertsegovina markal on kujunduses kasutatud esiküljel suurmeeste portreid. Ühe kirjaniku portree on seal nii 1- kui ka 200-margalisel, sarnased on ka tagaküljed, kus on mõlemal rahatähel kujutatud sama ehitist, mis on selle kirjaniku tuntuima romaani pealkiri. Nimetage kirjanik ja romaan.

45. Pildil on näidatud aastail 935–1002 elanud Hrotsvithat, keda peetakse keskaja esimeseks naiskirjanikuks. Millise praeguse riigi aladel elas Hrotsvitha?

46. Dogonitel (rahvas Malis) on kohtumajad nii madalad, et seal ei saa püsti seista. Miks on nii tehtud?
47. J. F. Kennedy on öelnud: "Parim viis suremiseks on püssikuuli läbi". Miks ta pidas seda parimaks surmaks?
48. Šveitsi palgasõduritel oli Charles Südi armees keelatud laulda oma rahvalaulu "Ranz des vaches". Miks?
49. Ramadaani ajal käib Egiptuse linnades öösel kella kahe ja nelja vahel trummimees, et äratada magajaid. Miks?
50. Saksamaal sõdides oli kindral Pattoni 3. diviisi lahinguloosung "Edasi Tšehhoslovakkia ja vennastumise poole". Sõdurid suhtusid sellesse vägagi innukalt. Miks?

51. See 1959. a sündinud briti näitleja sai kuulsaks 1980. aastate alguses komöödianäitlejate paari Stephen Fry ja teise osapoolena. TV-s nende osavõtul tehtud saadetest on kuulsaimad "Jeeves & Wooster", "Blackadder", "A Bit of Fry and". Mänginud ka filmides, tuntuimad filmid "101 dalmaatslast", "Uhkus ja eelarvamus" ning "Stuart Little". Alates 2004. a-st mängib teleseriaalis, mistõttu oli sunnitud ära õppima ameerika aktsendi. Selle osa eest on ta saanud kaks "Kuldgloobuse" auhinda ja esitatud viis korda "Emmy" kandidaadiks. Nimetage näitleja ja viimatimainitud teleseriaali (või seal mängitud tegelase) nimi.

52. See filminäitleja, produtsent ja režissöör sündis 5.09.1951 Michael John Douglasena, kuid oli sunnitud võtma endale pseudonüümi, sest Michael Kirk Douglas oli selleks ajaks saanud filminäitlejana juba kuulsaks. Ta esimene film oli "Rabbit Test" 1978, 1988 sai ta National Society of Film Critics parima näitleja auhinna filmi "Beetlejuice" eest. Režissöörina osales ta lisaks näitlemisele filmis "Merry Gentleman". Tuntuimaid filme ei ole siin toodud.

53. See 1953. a sündinud filmilavastaja, -produtsent ja -stsenarist on viimastel aastatel avaldanud ka mitu raamatut, esimene neist "Parem kui elu" 2011. a. Ta on kirjutanud 1991. a stsenaariumi JVC Entertainmenti filmile "Back in the USSR", kus ühes peaosas oli Roman Polanski ning lavastanud 2010. a õudusfilmi "Thy Kingdom Come/Wings of Fear". Kes on see mitmekülgne mees?

54. Nimetage see 1969 Malmös sündinud režissöör, kelle esimene film oli 1995 "Det var en mörk och stormig natt", aga kuulsaks sai ta 1997 filmiga "Fucking Åmål". Eestiga seob teda 2002. a valminud filmi "Lilja 4-ever" tegevus.

55. Kes on see jalgpallur, kes mängis arsti Oscarile 2015. a kandideerinud filmis "Kõiksuse teooria". Ta on 1998. a maailma-meister, 2000. a Euroopa meister, UEFA karikasarja karikavõitja ja UEFA superkarika võitja. Mänginud Londoni Chelseas 1996–2001. Kes?

56. 1978-1989 oli Norras keelatud toota ja müüa toodet, mille tootmises oli Eesti NSVL-s pioneer. Mis toode see oli?

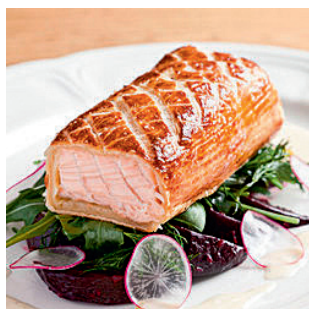
57. Londoni OM ajal oli ametis ligi 300 nn. moepolitseinikku. Mis oli nende ülesanne?

58. Eelmisel aastal tegi üks eesti sportmängu võistkond ajalugu, kui alistati valitsev maailmameister, kes on saanud samas koosseisus ka olümpiapronksi. Mis alal sellega hakkama saadi?

59. Associated Pressi välja antava Aasta Atleedi tiitli on valdavalt saanud ameerika sportlased. Naiste arvestuses on aga kolm korda aastail 2003–2005 tiitli võitnud üks mitteameeriklane. Rohkem kordi on naistest selle tiitli saanud vaid üks norralastest vanematega ameeriklanna, kes alustas kergejõustiklaseks (võitis 1932 OM-del kaks kulda ja hõbedat) ning hakkas tegelema sama alaga, mis küsitav mitteameeriklane. Vastuseks tahame kaht nime

60. Kataloonia rahvussport on *castells*, faktiliselt sama ala nimetatakse Indias Mumbai piirkonnas *govinda*-ks. Mõlemas piirkonnas püstitatakse rekordeid – need jõudnud 9-ni. Mis nime all tunneme seda ala meie?

61. Need olid levinuimad pirukad bojaaride ajal. Nikolai Gogol on seda iseloomustanud nii: "Ühte nurka asetage tuurakalapõsed ja kuivatatud seljaüdi, teise veidi tatart ja siis seeni ja sibulat ning veidi pehmet kalamarja ja aju, ja mida veel Mis puudutab piruka põhja, siis jälgige, et see oleks küpsenud, nii et päris mitte just murenemiseni, vaid nii, et see sulaks suus kui lumi ega tekitaks krõmpsuvaid helisid. Moskva kõige kuulsamas Testovi trahteris kandis see Baidakovi piruka nime. Mis pirukas see on, mida Eestis oskab hästi valmistada näiteks Roman Zaštšeritski?

62. "Tee tööd, siis tuleb ka armastus". Enamasti ei mainita Tammsaare teoses sellel järgnevat "... aga armastust ei tulnud". Sama lugu on ka rockarite deviisiga "Ela kiirelt sure noorelt". Mis jäetakse tavaliselt lisamata?

63. Parimad Cognaci veiniregiooni viinamarjad kasvavad Grande ja Petit viinamäel (cru). Mis tuntud nimi tuleb panna punktiiri asemele?

64. Kuidas nimetatakse Kanaari saartelt pärit vürtsikat kastet, mille komponendid on oliiviõli, sool, pipar, paprika, küüslauk, koriander, ristköömen jm vürtsid. Kastmel on kaks eri värvi põhivarianti. Sama nime kannab ka Briti muusikaajakiri.

65. Selle Korea traditsioonilise alkohoolse joogi piiritusesisaldus 17...45%. Seda juuakse otse pudelist või klaastopkast. Kallata tuleb teda tavapäraselt kahe käega, iseendale jooki valada on ebaviisakas. Juuakse väikeste lonksudega ja klaas täidetakse alles siis, kui see on tühjendatud. Noored vanadega koos ei joo, istudes aga ühes lauas tuleb noortel end kõrvale pöörata ja selisel viisil juua. Seda jooki turustatakse traditsioonilistes rohelistes standardpudelites. Mis jook?

66. Kes on see LAV-is 1927 sündinud inglise tantsija ja balettmeister, kelle balett "Onegin" Tšaikovski muusikale? Saavutas rahvusvahelise tunnustuse 1954. a balletiga „Leedi ja narr“ Verdi muusikale, lavastas 1957 esimese täispika inglise balleti B. Britteni „Pagoodide prints“, oli aastast 1961 Württembergi Teatri (Stuttgardis) balletitrupi juht. Hukkus 1973. a. Dublinis lennuõnnetuses.

67. Mis seriaali algusoas on selline just nagu "Kevadest" võetud dialoog?

"Oh, *your're* Strange"

"What is?"

"I am. Me. My name – Jim Strange"

68. Chaneli lõhnaõli No 5 on maailmakuulus. Milliste firmade tuntuimad lõhnad on "L' Air du Temps" ja "Shalimar"?

69. Maailma esimene nais-superstaar väidetakse olevat 1860–1926 elanud Phoebe Orlando Ann Mosey, kes esines Buffalo Billi *shows* nime all Annie Oakley. Mis alal ta kuulsaks sai (mis oli ta elukutse)?

70. Kes on muusikaloo autor?

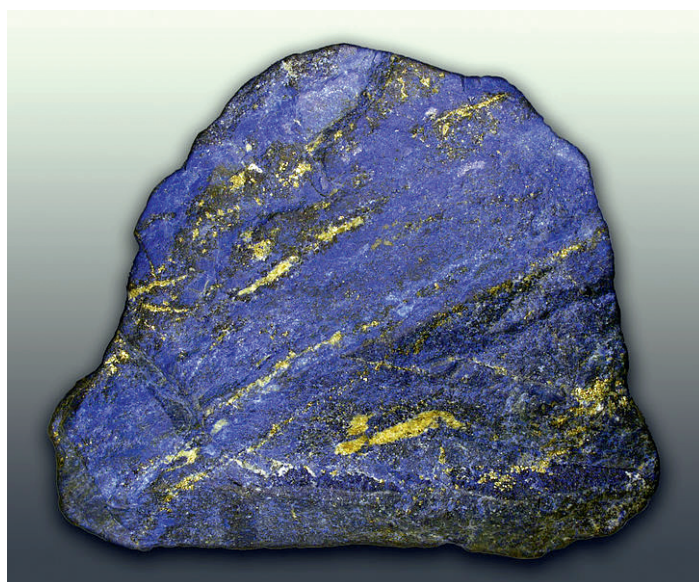
71. Kui asendada sinise valguse lainepikkuse nanomeetrid miljonite aastatega meie ajast, siis mil-
lisesse geoloogilisse ajastusse see ajavahemik valdavalt jääb? Ühe punkti saab, kui vastate ajastu,
millesse jääb väiksem osa sellest perioodist.

72. Mäetaguse mõisa mõisnik oli ilmselt kursis värvuste mõjuga inimese psüühikale. Seetõttu lasi ta
värvida mõisa söögisaali siniseks. Miks?

73. Mida tähendab peamiselt Suurbritannias ja Indias väljend "sinine film" (blue movie, blue film)?
Hispaanias on sarnase tähendusega roheline – roheline nali (chiste verde).

74. 50-ndatel aastatel muutis Pepsi-Cola oma logol tumesinise taevasiniseks ja kaotas selle tagajärjel
suure osa oma turuosast Kagu-Aasias Coca-Colale. Mis oli põhjus?

75. Seda kivimit, mis koosneb peamiselt lisaks ta järgi nime saanud mineraalile (25..40 %) veel sodalii-
dist, kaltsiidist ja püriidist, on iidsetest aegadest kaevandatud Iraanis ja Afganistanis poolvääriskivina.
Ta on andnud pärsia ja araabia keele kaudu nime sinisele värvusele romaani keeltes. Mis kivim see on?

76. Mis liikumise lipp see on?

77. Kes on see Foiniikia ja Süüria algupärane taimekasvu ja viljakuse (pool)jumal, kes oli Aphrodite nooruslikult kaunis armsam. Ta hukkus metsseajahil. Aphrodite palvel lubas Persephone tal igal aastal kuus kuud maa peal viibida. Tema saatuses nähti sureva ja taastärkava looduse võrdkuju ja tema auks peeti suvel püha, mille tähistamiseks kasvatati kiiresti närbuvaid potililli. Ta sümboliseeris ka suvepäikesest kõrbenud taimestikku.

78. Selle tuntud ettevõtte nimi pärineb Hermann Melville romaanist "Moby Dick", kus oli sellenimeline tüürimees. Ettevõtte logoks on kreeka mütoloogiast pärinev kahe sabaga merineitsi või sireen Melusine. Selle ettevõtte loid õpetajad Jerry Baldwin ja Zev Siegl ning kirjanik Gordon Bowker Seattle'is 1971. a. Uus omanik Howard Schultz muutis veidi ka logot, kattes Melusine rinnad pikkade juustega. Lisati roheline värv ja tähekesed, kusjuures tähekestest moodustus näki pähe kroon. Esimene filiaal Euroopas avati 1998. a Londonis. Meile lähim ettevõtte on Helsingi Esplanadil. Mis ettevõtte?

79. Mis riigile kuuluvad Rohesaared, mis koosnevad Nissani, Pinipeli, Sau, Barahuni ja Siroti atolliidest? 1944. a 29.I-27.II toimus saarte pärast Rohesaarte lahing ning peale nende vallutamist loodud USA Nissani sõjaväebaasi esimeseks komandöriks sai hilisem USA president Richard Nixon.

80. Mis spordialal näidatakse reeglite rikkujale rohelist kaarti?

